

Jelentősen nőhet a menekültek száma Magyarországon az Európai Bizottság javaslatai alapján

Ha az Európai Bizottság által szerdán előterjesztett, kísérleti migrációs javaslatcsomag megvalósulna, akkor Magyarországnak az eddigiekhez képest jóval több menekültet kellene befogadnia. Például a javaslat alapján Magyarországnak 2014-ben majdnem hatszor annyi kérelmező számára kellett volna megadnia a menekültstátuszt, mint amennyinek a jelenlegi szabályok alapján megadta azt. A Bizottság ugyanis egy próbaprojekt keretében azt irányozná elő, hogy a nemzetközi védelemre jogosult menekülteket a tagállamok bizonyos kritériumok alapján számított százalékos arányban legyenek kötelesek befogadni a jövőben. 2014-ben összességében az Európai Unióban 625 ezer menekültügyi kérelmet nyújtottak be, melyből 185 ezer személy esetében adták meg a menekültstátuszt a tagállamok. Bár 2014-ben Magyarországra az ötödik „legnépszerűbb” célországként közel 43 ezer illegális migráns érkezett, közülük csak mintegy 500-an kapták meg a menekültstátuszt, ami az összeurópai befogadott menekültlétszám alig 0,3 százaléka. Tekintettel arra, hogy a Bizottság tervei szerint Magyarország befogadási részaránya 1,53 százalék lenne, a 2014-es adatok alapján például a 185 ezer, EU-s szinten menekültként elismert személyből közel 3 ezret kellett volna befogadni, ami majdnem hatszorosa a 2014-es 500 főnek. Figyelembe véve pedig azt, hogy 2008 óta az EU-ba érkező, menekültstátuszért folyamodók száma 400 ezerrel nőtt és a kérelmek mintegy harmadának helyt is adtak, vélelmezhető, hogy Magyarországon a kötelezően befogadandók száma a Bizottság tervei alapján tovább nőne.

Az Európai Bizottság 2015. május 13-án nyilvánosságra hozta az EU-t érintő migrációs kihívásokra vonatkozó megoldási javaslatát.¹ A javaslatnak egyelőre nincs jogi kötőereje a tagállamokra nézve, azonban a javaslatban a Bizottság indítványt tesz kísérleti- vagy próbaprojektekre, melyet már ebben az évben kidolgoznának és elindítanak. Ezen kísérleti projektek – a Bizottság szándéka szerint – lehetnének 2016-ot követően egy új, közös migrációs/menekültügyi rendszer kialakításának alapjai, mely már kötelező erővel bírna a tagállamokra nézve. Természetesen egy ilyen jogi kötőerővel bíró, EU-s szinten szabályozott rendszer életbelépéséhez a tagállamok egyetértésére is szükség volna. Azonban a közelmúltban tett egyes állam- és kormányfői nyilatkozatok alapján arra lehet következtetni, hogy komoly vita bontakozhat ki az EU szervei és a tagállami döntéshozók között a menekültügy megoldására tett bizottsági javaslat kapcsán.

A menekültügy komplex kezelésére a Bizottság több részletes dokumentumot terjesztett elő, melyek egy része konkrétan azzal foglalkozik, hogy a már az EU területén lévő, nyilvánvalóan nemzetközi védelemre szoruló, menekültstátuszt kérelmező személyeket hogyan kellene (újra) áthelyezni az egyes tagállamok között, illetve, hogy a szintén nemzetközi védelemre szoruló, harmadik országból érkező kérelmezőket hogyan kellene letelepíteni az Unió területén.²

A Bizottság mindkét esetkörben ún. „elosztási kulcsokat” alkalmazna, azaz bizonyos mutatók alapján az egyes tagállamokra százalékos arányszámokat határozna meg, melyek alapján a menekültügyi kérelmeket előterjesztőket áthelyezné vagy letelepítené az EU-s tagállamokban.

Az arányszám számításának alapjául vett mutatók az alábbiak:

- a tagállam népességének száma;
- a tagállam éves GDP-jének nagysága;
- a tagállam által 2010-2014 között befogadott menekültek száma;
- a tagállam munkanélküliségi rátája.³

Az ún. „áthelyezési mechanizmus” esetében a Bizottság egyrészt azt javasolja, hogy az uniós szerződések szerint kezdeményezhető (de gyakorlatban még sosem használt) veszély- vagy szükséghelyzeti reagáló rendszer alapján az EU indítson el egy „ideiglenes elosztási eljárást”.^{4 5} Ez alapján majd a Bizottság 2015 végéig kidolgoz egy „kötelező és automatikusan induló áthelyezési rendszert”. Mind az ideiglenes, mind a tervek szerint majd annak helyébe lépő „automatikus” rendszer lényege az lenne, hogy az EU területére már megérkezett, nyilvánvalóan nemzetközi védelemre szoruló személyeket a fent említett elosztási kulcs alapján az egyik tagállamból a másikba helyezték át, és utóbbi, fogadó állam legyen arra kötelezve, hogy a konkrét, egyedi menekültügyi eljárást lefolytassa. A „kulcsa”, azaz az arányszám, mely alapján Magyarországra áthelyeznének ilyen kérelmezőket, 1,8 (1,79) százalék.⁶

A javaslat másik részét képező ún. „letelepítési mechanizmus” alapján a Bizottság azt javasolja, hogy fentiekkel párhuzamosan indítsanak el egy kísérleti- vagy próbaprojektet azon illegális migránsok egy részének, akik a fentiekől eltérően még nem tartózkodnak az Unió területén: ez a mechanizmus tehát (formailag) akkor lépne életbe, amikor az érintett az EU valamelyik tagállamába „éppen” megérkezik. Ezen eljárás keretein belül lehetne arról dönteni, hogy a nyilvánvalóan nemzetközi védelemre szoruló, harmadik országból érkező személyt hol telepítsék le. Az egyelőre 20 ezer főt felölelő „pilot projektről” a Bizottság 2015 májusának végéig fog előterjesztést tenni „európai letelepítési rendszer” néven, és 50 millió eurót javasol a projekt finanszírozására. A Bizottság tájékoztatása szerint az említett „elosztási kulcsot” itt is ugyanazon mutatók alapján fogják számolni és alkalmazni, ami azonban jelenleg Magyarország esetében ezen mechanizmus kapcsán „csak” 1,53 százalék. Az „áthelyezési mechanizmusnál” alkalmazott kulcshoz képest az eltérés abból fakad, hogy az EB az előbbi esetben – a számukra biztosított „opt-out” lehetőség miatt – nem is számolt Dánia, az Egyesült Királyság és Írország részvételével, míg a „letelepítési mechanizmus” esetében igen.⁷

Azonban akár az 1,8 százalékos, akár az 1,5 százalékos kulccsal számolunk, a 2014-es adatok alapján Magyarországra jóval nagyobb teher hárulhat a jövőben, ha a Bizottság javaslatai végül jogi kötőerővel bíró EU-s normákká válnak. Tehát például a letelepítési mechanizmust nem csak 20 ezer, hanem valamennyi EU-ba érkező menekült kapcsán alkalmazni kellene. Azt ugyanis szükséges kiemelni, hogy Magyarországon 2014-ben ugrásszerűen megnőtt a menekültstátusz iránti kérelmek száma: mintegy 43 ezer személy nyújtott be ilyen kérelmet a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalhoz.⁸ A hazai jogszabályok és a nemzetközi egyezményekben foglalt kritériumok alapján mindösszesen azonban csak 503 fő volt valóban jogosult 2014-ben a menekültstátuszok valamelyikére. Ez többek között köszönhető annak is, hogy a kérelmezők nagy része egyfelől nem volt jogosult nemzetközi védelemre, másfelől még a menekültügyi eljárás ideje alatt elhagyta Magyarországot és más EU-s országba távozott (a „letelepítési mechanizmus” viszont 5 évig kifejezetten tiltaná a menekültstátuszt elnyerő számára a befogadó tagállam elhagyását). Az

viszont tény, hogy a menekültügyi kérelmek száma az utóbbi pár évben tendenciózusan növekedett nem csak Magyarországon, hanem egész Európában. Ebből arra lehet következtetni, hogy mind a kérelmezők, mind a jogosultak száma növekedni fog az elkövetkező években is.

Mindemellett az Eurostat adatai szerint 2014-ben az egész EU-t tekintve 625 ezer kérelmezőből 185 ezer fő kapott menekültstátuszt a különböző tagállamokban.⁹ Amennyiben a fenti bizottsági javaslatokról megegyezés születik és életbe lép a vázolt kvótarendszer, az Magyarország esetében vélelmezhetően azt jelentené, hogy több kérelmezőt kellene „átvennie”, illetve jóval több esetben kellene biztosítani a menekültstátuszok valamelyik formáját a kérelmezők számára, mint az eddigiekben. Utóbbi részint abból is fakad, hogy a Bizottság javaslataiban mindvégig hangsúlyozza, hogy azon menekültekről, illetve menekültstátuszt kérelmezőkről van szó, akik „nyilvánvalóan nemzetközi védelemre szorulnak”, tehát főszabály szerint jogosultak a menekültként történő elismerésre. Tehát valójában nem arról van csak szó, hogy azon kérelmezőket „osztánák szét”, akik vagy jogosultak védelemre vagy nem, hanem azokat, akik valóban nemzetközi védelemre szorulnak, így kérelmük elutasítása csak nagyon szűk körben (pl. súlyos és indokolt közegészségügyi, nemzetbiztonsági tényezők fennállta esetén) lehetséges.

Mindezeket figyelembe véve ha fenti rendszerek valamelyike már tavaly életbe lépett volna, az 185 ezer „összuniós”, befogadott menekültszám mellett azt jelentené, hogy Magyarországnak a tavaly befogadott 500 kérelemmel szemben 3300 (áthelyezési mechanizmus, 1,8%), illetve 2800 (letelepítési mechanizmus, 1,5%) esetben kellett volna jóformán kötelezően megadnia a menekültstátuszt a másik EU-s tagállamból ide „áthelyezett” vagy harmadik országból Magyarországra „telepített” kérelmezőknek.

¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions, A European Agenda on Migration, 2015. 05. 13.

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

² European Agenda on Migration press pack

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/index_en.htm

³ ANNEX European schemes for relocation and resettlement

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_annex_en.pdf

⁴ , A European Agenda on Migration, 2015. 05. 13. 4. o.

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

⁵ Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 78. cikk (3)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=HU>

⁶ ANNEX European schemes for relocation and resettlement

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_annex_en.pdf

⁷ ANNEX European schemes for relocation and resettlement

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_annex_en.pdf

⁸ Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, statisztika

http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu

⁹ Eurostat statisztika a megítélt menekültjogi státuszokról, 2014

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6827382/3-12052015-AP-EN.pdf/6733f080-c072-4bf5-91fc-f591abf28176>

Eurostat statisztika a menekültjogi kérelmekről, 2014 (<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6751779/3-20032015-BP-EN.pdf/35e04263-2db5-4e75-b3d3-6b086b23ef2b>)